

visning til andre kilder eller til specialværker, forekommer ikke. Forfatteren er i den grad gaaet uden om den videnskabelige problematik, at afsnittet om Jerusalem ikke rummer den ringeste hentydning til den livlige debat om Gravkirkens oprindelige udseende.

Historikerens interesse vil følgelig koncentrere sig om bogens billedmateriale. Meget nyt faar man ikke ud af afsnittene om Jerusalem og kirkerne uden for Jerusalem. Det er borgene, der har staaet i centrum for forfatterens og fotografens interesse. Afsnittet om borgene er da ogsaa rigt paa dejlige farvefotos (ialt 17). Det øvrige billedmateriale er kun i ringe udstrækning originalt – samtlige grundplaner er saaledes hentet fra andre værker (dog synes rekonstruktionerne at være forfatterens egne).

Sammenfattende kan det siges, at bogen giver en oversigt over det latinske Syriens og Palæstinas lokalhistorie og bygningshistorie, noget tung og detail-overlæst, samt et indtryk af rejsebeskrivelser fra det hellige land. Dertil kommer for borgenes vedkommende et tiltalende billedmateriale, som med fordel ville kunne anvendes som illustrationsmateriale ved en gennemgang af korstogstiden fx i gymnasiet. Men noget specialværk om bygningskunsten i den latinske orient er der ikke tale om.

KARSTEN FLEDELIUS

DENYS HAY: *Europe in the Fourteenth and Fifteenth Centuries. A General History of Europe*, edited by DENYS HAY. London, Longmans, 1966. x + 421 s. 35 sh.

Den der har ønsket at få et bredt kendskab til senmiddelalderens historie, har hidtil som de bedste anvendt nogle værker, der var ca. 30 år gamle. Det gælder bd. VII-VIII af *Cambridge Medieval History*, G. Glotz: *Histoire Générale* bd. VI-VIII og bd. VII i L. Halphen og P. Sagnac: *Peuples et Civilisations*.

Med det værk, der her skal omtales, er ganske vist ingen af de foran nævnte overflødiggjort, fordi det drejer sig om langt bredere fremstillinger, men bortset herfra er det nye værk en hård konkurrent til sine forgængere.

Professor Hay indleder med et velkomment afsnit om kildematerialet til periodens historie, noget der alt for tit savnes i historiske oversigtsværker. Derpå introduceres dramatis personæ med en indgående omtale af samfundslagene og befolkningsudviklingen i tilknytning til den økonomiske krise. Før skildringen af den politiske udvikling er placeret et stort og givende kapitel med titlen: »The Theory and Practice of Government«. Med fordel er her statsteoriene placeret i umiddelbar tilknytning til administrationshistorien og ikke som vanligt i et særskilt afsnit. Skildringen af, hvordan der faktisk blev regeret, gennem hvilke institutioner og organer det skete, illustreres storartet med hyppig anførelse af ligheder og forskelle landene imellem. Speciel vægt lægges på styret i Frankrig, England og bystaterne.

Den politiske historie skildres i særskilte afsnit om Vesteuropa, Italien, Tyskland med Skandinavien, de centrale monarkier (af R. R. Betts), Østeuropa (d. v. s. Byzans, Osmannerriget og Rusland) samt det pavelige monarki. De skandinaviske lande har tilsammen kun fået tildelt 5½ side, så mere end nogle

hovedlinier og generalisationer er der ikke blevet plads til. (Et par skønhedspletter: København havde ikke i slutningen af 13. årh. udviklet sig til et regeringscentrum, og Erik af Pommern blev ikke valgt til konge i Norge i 1389, men hyldet, hvad der også harmonerer bedre med forfatterens skildring af Norge som et arverige).

Efter gennemgangen af den politiske historie, der ifølge sagens natur må give et disparat billede af Europa, helliger forfatteren sig i de sidste kapitler de bånd, der bandt verdensdelen sammen. I afsnit om religion, uddannelse, litteratur, kunst og handel får han disse fænomener skildret, så bestandigt det fælles, det der knytter folkene sammen, understreges. En sjælden gang føles detaljen presset ind under hovedsynspunktet – at fremkomsten af litteraturer på folkesprogene ligefrem skulle have fremmet det kulturelle fællesskab, går det dog vist ikke an at hævde – men det tæller kun lidt.

Uden på nogen måde at negligere et alment, historisk interesseret publikum bærer professor Hays bog præg af at være skrevet af en erfaren universitetslærer til brug for hans studenter. Til dette formål har den store kvaliteter. Det indledende afsnit om kilderne er nævnt. I tilknytning til hvert kapitel gives en kommenteret bibliografi, der i høj grad letter læserens vej til den videnskabelige litteratur, og som viser, hvad teksten også bekræfter, at bogen bygger på et bredt kendskab til den nyeste forskning. Foruden at være beskrivende er teksten reflekteret, og altid gives et nuanceret billede af de fænomener, der kan være forskellige meninger om. Fremstillingen støttes af 7 kort og adskillige slægtstavler.

Med professor Hays bog har vi fået en alsidig, i sine synspunkter afbalanceret og up-to-date fremstilling af Europas historie i senmiddelalderen.

ESBEN ALBRECHTSEN

HENRYK SAMSONOWICZ: *Późne średniowiecze miast nadbałtyckich. Studia nad dziejami Hanzы nad Bałtykiem w XIV-XV w.* (Østersøbyerne i Senmiddelalderen. Studier over Hansaens historie ved Østersøen i 14.-15. årh.). Engelsk resumé. Warszawa 1968. PWN. 335 s., 4 kort. 56 złoty (5.60 \$).

Docent H. Samsonowicz (Warszawa universitet) har med lærdom og fantasi forsøgt at belyse nogle temaer fra Østersøbyernes økonomiske historie i 13- og 1400-tallet samt at give en historisk og kulturgeografisk baggrund for begivenhederne. Han gennemgår i otte kapitler begyndelse og udvikling af Hansa-forbundet, det geografiske miljø og dets forandringer, Østersø-byernes befolkning, det baltiske økonomiske område og dets forandringer i 13- og 1400-tallet, de forskellige former for økonomisk aktivitet i Hansa-byerne, købmændenes virksomhed, borgerskabets levestandard samt dets kulturelle forbindelser i senmiddelalderen.

Disse vidtspændende emner er behandlet ud fra et omfattende kendskab til moderne europæisk litteratur samt Samsonowicz' egne tidligere arbejder, til hvilke der hyppigt henvises, ligesom elevforholdet til professor M. Małowist markeres. Mange emner belyses ud fra kilder i arkiverne i Gdańsk (Danzig) og